

Position paper

Eerste Kamer deskundigenbijeenkomst Wet werkelijk rendement box 3

Geen belasting op papieren winst

Voorkom verschraling van voedingsbodemp van tech-ecosysteem

19 mei 2026

Ondoordacht stelsel met grote gevolgen

Dutch Startup Association vraagt de Eerste Kamer om de Wet werkelijk rendement box 3 niet alleen als fiscaal-technisch wetsvoorstel te beoordelen, maar als kwaliteitstoets op wetgeving, uitvoerbaarheid en economisch beleid.

De kernvraag is niet of werkelijk rendement belast mag worden. De kernvraag is of de Eerste Kamer een stelsel kan aanvaarden waarvan de gevolgen voor kapitaal, talent, ondernemerschap, uitvoerbaarheid en internationale concurrentiepositie onvoldoende zijn doordacht.

Voor dSa is de principiële route helder: belast vermogenswinst bij realisatie. Niet jaarlijks op basis van papieren aanwas. Een stelsel dat niet-gerealiseerde waardeverhoging belast, creëert juist bij illiquide en niet-verhandelbare belangen grote problemen. Dat geldt voor startups het scherpst, maar het probleem is breder.

dSa vraagt daarom primair om heroverweging van de gekozen stelsellijn. Onderzoek eerst wat dit voorstel Nederland werkelijk kost, inclusief gedragseffecten op kapitaal, talent, vestigingsklimaat en toekomstige belastinggrondslag. Heropen op basis daarvan de stelselvraag: hoe kan vermogenswinstbelasting bij realisatie alsnog de hoofdroute worden?

Als het kabinet toch vasthoudt aan vermogensaanwas als hoofdregel, dan is ten minste een harde regeling nodig voor alle illiquide en niet-verhandelbare belangen. Pas als ook die brede oplossing uitblijft, is een startupdefinitie nodig als minimale schadebeperking door middel van uitzondering. Maar daarmee bereiken we wel een dieptepunt.

Genezen zonder pleisters

De huidige wet kiest voor een hybride stelsel: vermogensaanwas als hoofdregel, met uitzonderingen waar aanwasheffing evident schuurt met de economische realiteit. Daarmee ontstaat precies het probleem dat de komende jaren steeds groter zal worden: een ingewikkeld stelsel dat afhankelijk wordt van steeds meer uitzonderingen, definities en reparaties.

Startups willen idealiter geen aparte fiscale status. Zij willen een logisch heffingsmoment. Belasting hoort te worden geheven wanneer winst daadwerkelijk wordt gerealiseerd: bij verkoop, exit, dividend, liquidatie of een ander moment waarop werkelijk vermogen beschikbaar komt.

Een startupdefinitie is daarom geen principiële oplossing. Het is een noodoplossing binnen een stelsel dat zelf te vroeg belast.

Uitstroom zonder instroom

Bij fiscale maatregelen voor mobiel kapitaal en mobiel talent mag niet alleen worden gekeken naar directe budgettaire opbrengst. De echte vraag is ook welke inkomsten Nederland misloopt doordat kapitaal, founders, operators, medewerkers en investeerders niet meer komen, niet blijven of niet opnieuw investeren.

Bij box 3 dreigt een statische raming de dynamische schade te missen. Een maatregel kan op papier opbrengst opleveren, maar in werkelijkheid de belastinggrondslag verkleinen.

De expatregeling als waarschuwing

De les van de expatregeling is relevant. Daar werd in het politieke debat vaak gekeken naar de zichtbare kosten: het deel belasting dat niet werd geheven. Maar de bredere opbrengst zit juist in wat Nederland daardoor aantrekt: talent, bedrijven, activiteit, loonbelasting, innovatie en vestigingskracht.

Diezelfde denkfout moet bij box 3 worden voorkomen. Het gaat niet alleen om wat een maatregel direct oplevert, maar ook om wat Nederland misloopt wanneer kapitaal, talent en ondernemerschap wegblijven of vertrekken.

Mobiel kapitaal wacht niet op reparatie

Mobiel kapitaal en talent reageren sneller dan wetgeving kan herstellen. Kapitaal en talent dat vertrekt, komt niet zomaar terug. Netwerken, fondsen, portefeuilles en andere belangen worden in andere ecosystemen uitgebouwd.

Internationale voorbeelden laten zien dat mobiel kapitaal snel reageert op fiscale signalen. In Noorwegen leidde de verhoging van de vermogensbelasting tot zichtbaar vertrek van vermogende inwoners en ondernemers. In het Verenigd Koninkrijk wordt de afschaffing van het non-dom regime inmiddels gekoppeld aan vertrek richting onder meer Milaan, Dubai, Monaco en Genève.

Dit dossier raakt het totale tech-ecosysteem. Niet alleen bestaande founders en investeerders. Ook toekomstige angels. Medewerkers die later bij startups zouden kunnen werken. Operators die na een exit opnieuw zouden kunnen beginnen. Werknemers van de grotere techbedrijven die later founder, angel of fondsdeelnemer zouden kunnen worden. Investeerders die nu nog niet in fondsen stappen, maar dat later wel hadden kunnen doen.

Nederland moet voorkomen dat het beleid ontwerpt alsof kapitaal en talent stilstaan.

Papieren waarde kent geen draagkracht

Bij illiquide en niet-verhandelbare belangen is jaarlijkse vermogensaanwas geen goede maatstaf voor draagkracht. Er is vaak geen cash, geen objectieve marktprijs en geen reële verkoopmogelijkheid.

Dat leidt tot drie problemen.

Ondoenlijk voor burgers

Burgers moeten belasting betalen over waarde waar zij niet bij kunnen, die door kansen en risico's vaak ongebruikelijk hoog is, plots kan verdampen en vaak niet betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Onuitvoerbaar voor de Belastingdienst

Controle vraagt beoordeling van individuele waarderingen, aandelenklassen, preferenties, lock-ups, vesting, conversierechten en governance-afspraken.

Ongelijk in uitkomst

Twee belangen met dezelfde papieren waarde kunnen economisch totaal verschillend zijn, omdat verkoopbaarheid, rechten en risico sterk uiteenlopen.

Dit is geen technische finesse. Dit raakt de kwaliteit van wetgeving: doenvermogen, uitvoerbaarheid, rechtsgelijkheid en voorspelbaarheid.

Het totale tech-ecosysteem is sterk verkleefd

Startups, scaleups, grownups, grotere techbedrijven, werknemersparticipaties, angels en fondsen zijn geen losse werelden. Zij vormen één arbeids-, kapitaal- en ervaringsmarkt.

Aandelenopties, RSU's, lock-ups, vesting en interne verkoopbeperkingen kunnen ertoe leiden dat medewerkers formeel waarde hebben, maar feitelijk niet kunnen verkopen. Als het fiscale stelsel zulke participaties onaantrekkelijk maakt, raakt dat niet alleen bestaande werknemers. Het ontmoedigt ook talent om voor equity te werken, later startupfounder te worden of na succes opnieuw te investeren.

Dat is precies hoe ecosystemen normaal groeien: talent wordt operator, operator wordt founder, founder wordt angel, angel wordt fondsdeelnemer. Als box 3 die keten verzwakt, verdwijnt niet alleen huidig kapitaal, dan verdwijnt ecosysteemcapaciteit.

Startups zijn de kanarie in de kolenmijn

Het kernprobleem van deze wet komt bij startups als eerste en het scherpst samen vanwege het hoge risico, de illiquiditeit, de onzekere waardering en internationale mobiliteit.

Uit indicatieve dSa-peilingen onder recent gefinancierde startups blijkt bovendien dat het vertrek-risico al substantieel is en richting de helft beweegt, nog zonder de nieuwe box 3-wetgeving volledig mee te rekenen. Dat signaal moet serieus worden genomen.

Als startups dreigen te vertrekken, dan is dat een waarschuwing voor het totale innovatie-ecosysteem.

Startupdefinitie is slechts schadebeperking

Zij mag niet worden gepresenteerd als oplossing voor een stelselprobleem.

Als de wetgever toch vasthoudt aan vermogensaanwas als hoofdregel en geen brede regeling maakt voor illiquide en niet-verhandelbare belangen, dan is een startupdefinitie nodig. Maar die definitie moet dan wel aansluiten op de economische realiteit.

Startups zijn zelden netjes te vangen in leeftijd, omzet, personeel of sector. Het ecosysteem is dynamisch. Een deeptechbedrijf kan na twaalf jaar nog steeds risicokapitaalgedreven en illiquide zijn. Een jong adviesbedrijf kan juridisch jong zijn en innovatief ogen, maar economisch geen venture-risico dragen.

Daarom moet de definitie marktgedreven en documentgedreven zijn. Niet gebaseerd op een RVO-beschikking, innovativiteitstoets of subjectieve schaalbaarheidsbeoordeling. De toets moet kijken naar de aard van de participatie: illiquide, extern gevalideerd, gebaseerd op werkelijk risico en vastgelegd in gebruikelijke startupfinancieringsterms.

Indirecte investeringen via fondsen moeten daarbij worden meegenomen. Juist via fondsen, angel-syndicaten en andere structuren wordt particulier kapitaal gebundeld en opnieuw in startups geïnvesteerd. Een definitie die alleen directe participaties erkent, mist een belangrijk deel van het ecosysteem.

In Europa bestaat bovendien al een veelheid aan startupdefinities en er komen nieuwe Europese kaders aan, vanwege OIM, EU Inc, etc. Nederland moet daarom geen extra subjectieve nationale toets bouwen – zich verzetten zelfs – en kiezen voor een eenvoudige, marktgedreven definitie op basis van participatie, risico en financieringsvoorwaarden.

Aanbeveling

De Eerste Kamer zou de Wet werkelijk rendement box 3 in deze vorm niet moeten aanvaarden.

dSa vraagt de Eerste Kamer om het kabinet te verzoeken het voorstel opnieuw te bezien langs drie lijnen.

Onderzoek eerst wat dit voorstel Nederland werkelijk kost

Breng niet alleen de directe budgettaire opbrengst in kaart, maar ook de verwachte effecten op kapitaalvlucht, talentinstroom, investeringsbereidheid, ondernemerschap, vestigingsklimaat en toekomstige belastinggrondslag. Heropen op basis daarvan de stelselvraag: hoe kan vermogenswinstbelasting bij realisatie alsnog de hoofdroute worden?

Regel minimaal bescherming voor illiquide belangen

Als het kabinet toch doorgaat met vermogensaanwas als hoofdregel, moet jaarlijkse belasting over papieren waardeveranderingen bij illiquide en niet-verhandelbare belangen worden uitgesloten. Heffing behoort plaats te vinden bij realisatie. Om aan budgettaire borging tegemoet te komen, kan worden gedacht aan een conserverende aanslag of uitstel van invordering tot realisatie.

Beperk schade met een werkbare startupdefinitie

Pas daarna komt de startupdefinitie in beeld. Die moet ruimhartig, objectief, marktgedreven en uitvoerbaar zijn, inclusief indirecte investeringen via fondsen en zonder harde leeftijds-, omzet- of personeelsgrenzen als hoofdcriterium.

Voorkom verschraling; Stel verdienvermogen veilig

Deze wet gaat niet alleen over box 3. Zij gaat over de vraag welk investeringsklimaat Nederland wil zijn.

Als Nederland papieren waarde belast voordat er werkelijk rendement is, haalt het te vroeg voeding uit de bodem waarop nieuwe bedrijven moeten groeien. Dan raakt het niet alleen bestaande startups, maar ook toekomstig talent, toekomstig kapitaal en toekomstige belastingopbrengsten.

Als de kanarie valt, evacueert men de mijn. Verschraling van de voedingsbodem en dreigend vertrek van startups zijn signalen om deze wet opnieuw, grondig en structureel te beoordelen, zodat we het ecosysteem, en daarmee het innovatie- en verdienvermogen van Nederland, veiligstellen.